

складання схем на місцевості та методика виконання графічних документів з використанням можливостей інформаційних технологій мають на меті сформувати розуміння необхідності набуття професійної компетентності у загальній системі фахової освіти працівника поліції України.

Список використаних джерел

1. Банах С. М. Тактико-спеціальна підготовка працівників ОВС України : навч. посіб. / С. М. Банах, В. Р. Булачек, І. С. Винярчук, Ю. Р. Йосипів та ін. – Львів : ЛьвДУВС, 2011. – 300 с.

2. Тактико-спеціальна підготовка : посібник / [Є. В. Гузенко, О. В. Каверін, О. М. Красіков, Б. В. Ліщук]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2014. – 136 с.

Дрозд Віталій Юрійович, старший слідчий в особливо важливих справах відділу розслідування злочинів загальнокримінальної спрямованості СУ ГУНП в Одеській області

РОЛЬ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ В РОЗСЛІДУВАННІ КРАДІЖОК ІЗ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Крадіжки майна громадян є найпоширенішим видом майнових злочинів, з них понад 4 % складають крадіжки з транспортних засобів. Такий відсоток демонструють дані офіційної статистики Генеральної прокуратури України, відповідно до якої за 2015 рік було зареєстровано 273629 крадіжок, з яких 10789 становлять крадіжки з транспортних засобів (3,9 % від загальної кількості зареєстрованих крадіжок), за 2015 рік зареєстровано 226756 крадіжок, де 9659 становлять крадіжки з транспортних засобів (4,3 %), і уже за 9 місяців 2017 року зареєстровано 220393 крадіжки, а крадіжки з транспортних засобів з яких становлять 4,2 % (9284 злочини) [1].

Розслідування таких видів злочинів вимагає відповідної методики. Як зазначають А. Ф. Волобуєв, О. Є. Користін, Р. Л. Степанюк та інші вчені, що методика розслідування окремих видів злочинів є структурною частиною

криміналістики, в якій на основі загальних принципів положень розглядаються методи та засоби, що застосовуються в розкритті і розслідуванні конкретних видів злочинів із урахуванням їх криміналістичної характеристики і типових слідчих ситуацій [2, с. 71].

Поява та розвиток методик розслідування окремих видів злочинів нерозривно пов'язані з цілеспрямованим системним збором, дослідженням та узагальненням матеріалів слідчої практики – основного джерела розробки методичних положень і рекомендацій. Внаслідок синтезу практичної та наукової діяльності створені різні за своїм предметом характеристики злочинів, що містять опис закономірних ознак злочину. Це можуть бути: кримінально-правова, криміналістична, кримінологічна та інші характеристики [3, с. 428].

Щоб розкрити сутність криміналістичної характеристики взагалі, та для розслідування крадіжок з транспортних засобів зокрема слід зазначити про її практичну значущість. Так, погоджуючись із думкою В. В. Пясковського, Ю. М. Черноус, А. В. Іщенко та інших, що практична значущість криміналістичної характеристики полягає у тому, що при розслідуванні наприклад, крадіжок з транспортних засобів, співставлення наявних даних (що, де, коли, яким способом, за яких обставин тощо) з системою узагальнених відомостей про злочини цього виду дозволяє виділити аналогічні за криміналістично-значущими ознаками злочини і на цій підставі висунути вірогідні версії, врахувати криміналістичні рекомендації щодо подальшого плану розслідування. Найчастіше відомим буває загальна характеристика способу вчинення злочину. І тоді на основі узагальнених даних про те, хто раніше вчиняв такі злочини подібним чином, є можливість встановити конкретний напрям пошуку винного (групи людей, серед яких слід шукати – неповнолітні, судимі тощо) [3, с. 429].

Погоджуючись з думкою В. С. Кузьмічова, що криміналістична характеристика певного виду злочину включає сукупність взаємообумовлених загальних та індивідуальних рис злочинної події, що проваляються в механізмі та обставині вчинення злочину, особистих якостях учасників та особливостях їх кримінальної поведінки [4, с. 395].

Така характеристика корисна для розслідування крадіжок з транспортних засобів тим, що містить криміналістично значущу інформацію про спосіб вчинення, місце і час (обстановку), знаряддя, слідову картину, особу злочинця та особу потерпілого. Сукупність цієї інформації уможливує виділити групу осіб, які могли вчинити такий злочин, їх навички, спосіб життя, оточуюче середовище тощо. Наприклад, спосіб проникнення у транспортний засіб може вказувати на навички особи злочинця, їх кількість і ступінь зав'язків.

Вчені сучасної криміналістики [3, с. 430–431] рекомендують в системі криміналістичної характеристики окремих злочинів розглядати лише ті елементи, що відрізняються чітким пошуково-розшуковим спрямуванням, а саме: 1) характеристика предмету злочинного посягання (речі матеріального світу, якими прагнуть заволодіти злочинці – гроші, цінності, майно тощо); 2) типові способи вчинення злочину (це: способи підготовки до вчинення злочинних дій, безпосереднього вчинення та способів приховування (маскування) злочинних дій); 3) типова слідова картина події (комплекс матеріальних та психофізіологічних слідів, що притаманні певному виду (групі) злочинів та певним способам та етапам його вчинення); 4) характеристика особи злочинця (характеризується фізичними, соціально-демографічними даними; чинниками, що мали вплив на формування і здійснення злочинної мети, створення злочинної групи, розподілу ролей між співучасниками тощо); 5) характеристика особи потерпілого (демографічні дані, відомості про спосіб життя, риси характеру, звички, зв'язки і стосунки, ознаки віктимної поведінки тощо).

Отже, криміналістична характеристика являється складовою частиною методики розслідування окремих видів злочинів, яка відповідає за повноту зібраної інформації про злочин та його учасників, уможливує сформуванню повну картину події, що сталася, відновити механізм вчинення такого діяння для подальшого планування окремих слідчих (розшукових) дій та розслідування в цілому. Тому для ефективного, швидкого та повного розслідування крадіжок з транспортних засобів слід розробити криміналістичну характеристику, тобто зібрати на систематизувати криміналістично значущу інформацію про такий вид злочину та його учасників.

Список використаних джерел

1. Статистичні дані Генеральної прокуратури України за 2015–2017 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>. – Назва з екрана.

2. Організація розслідування окремих видів злочинів : навч. посіб. / [А. Ф. Волобуєв, О. Є. Користін, Р. Л. Степанюк та ін.] ; за заг. ред. А. Ф. Волобуєва ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2010. – 568 с.

3. Криміналістика : підручник / В. В. Пясковський, Ю. М. Черноус, А. В. Іщенко, О. О. Алексєєв та ін. – Київ: Центр учб. літ., 2015. – 544 с.

4. Кузьмічов В. С. Криміналістика : навч. посіб. / [В. С. Кузьмічов, Г. І. Прокопенко] ; за заг. ред. В. Г. Гончаренка, Є. М. Моїсєєва. – Київ : Юрінком Інтер, 2001. – 368 с.

Івасюк Христина Сергіївна,
аспірант кафедри правосуддя
юридичного факультету Київського
національного університету імені
Тараса Шевченка

ОСОБА ШАХРАЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ СТРАХУВАННЯ МАЙНА

Особа злочинця є одним із основоположних елементів криміналістичної характеристики будь-якого злочину. Грунтовне дослідження саме цього елемента криміналістичної характеристики дає можливість встановити психологічні особливості вчинення конкретного злочину, що в свою чергу забезпечує формування ефективної методики розслідування злочину. Говорячи про особу злочинця в контексті шахрайства у сфері страхування майна, варто зазначити, що станом на сьогодні відсутні ґрунтовні дослідження даної проблематики в юридичній літературі.

Не можна не погодитися із позицією В. В. Лисенка, який зазначає, що особа, що вчинила злочин, є сполучною ланкою елементів криміналістичної характеристики. Це пов'язано з тим, що об'єкт злочинного посягання, спосіб вчинення злочину, виконання певних дій, залишені сліди та інше завжди